

Бичихін Є. В.

науковий співробітник відділу теорії економіки і фінансів НДФІ ДННУ "Академія фінансового управління", Київ, Україна, bychykhin.iegorg@gmail.com

**СТРУКТУРНІ ПЕРЕТВОРЕННЯ ТА ІНВЕСТИВАННЯ:
КОНТЕКСТ РОЗВИТКУ "ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ"**

Анотація. Визначено, що в умовах нової реальності в контексті сталого розвитку актуальнішими стають питання екології й відповідної структурної трансформації економік. Посилення впливу глобальних тенденцій спонукає країни світу імплементувати у свої середньо- та довгострокові стратегії положення про перехід до використання відновлюваних джерел енергії. На сучасному етапі альтернативна енергетика й функціонування систем на принципах "зеленої економіки" є нагальною вимогою часу, зокрема і для України, що передбачено взятими зобов'язаннями відповідно до Угоди про асоціацію з ЄС і низкою ратифікованих міжнародних документів, які регламентують інклюзивне піднесення. Доведено, що досягнення встановлених орієнтирів має відбуватися на всіх рівнях за рахунок державного регулювання та науково обґрунтованої розбудови фінансово-економічних, інституційних, організаційних та інших важелів. Зазначене вимагає переорієнтації наявних та пошуку нових інвестиційних потоків. Зроблено висновок, що одним із головних завдань є досягнення мультиплікативного ефекту від таких капіталовкладень. Крім того, необхідні подальша уніфікація понятійно-термінологічного апарату та індикаторів для уникнення асиметрії інформації й постійного моніторингу системних зрушень.

Ключові слова: структурні трансформації, інвестиційні потоки, мультиплікативний ефект, "зелена економіка", людський капітал, цілі сталого розвитку, державне регулювання.

Лит. 35.

Iegor Bychykhin

SESE "The Academy of Financial Management", Kyiv, Ukraine, bychykhin.iegorg@gmail.com

**STRUCTURAL TRANSFORMATIONS AND INVESTMENT:
THE CONTEXT OF "GREEN ECONOMY" DEVELOPMENT**

Abstract. In the new reality, in the context of sustainable development, the issues of ecology and the corresponding structural transformation of economies become more relevant. Supranational authorities accumulate better experience, forecasting and considering possible risks, develop opportunities for their minimization and prevention. The increasing impact of global trends is pushing the countries of the world to implement in their medium and long-term strategies the provision on the transition to renewable energy. At the present stage, alternative energy and the functioning of systems based on the principles of a green economy is the imperative of our time. The above requires the reorientation of existing ones and the search for new investment flows. Also, one of the main tasks is to achieve a multiplier effect on such investments. In addition, further unification of terminology and indicators to avoid asymmetry of information and constant monitoring of systemic shifts is an integral part of achieving success. Conducting regular surveys of the achievement of relevant indicators and their disclosure, as well as comparisons with the results of other countries, will allow responding in due time and, if necessary, adjusting the planned process of structural changes. The achievement of the established landmarks should occur at mega-, macro-, meso-, and microlevel levels. Due to state regulation and scientifically sound development of financial, economic, institutional, organizational and other levers, it is necessary to involve the authorities and business,

© Бичихін Є. В., 2019

in particular on the principles of public-private partnership. Governments should stimulate populations and businesses, support, and launch a wide-ranging information campaign on the benefits of green economy implementation and the achievement of the Sustainable Development Goals. Structural imbalances, the replacement of non-renewable energy sources with alternative ones, the development of human capital, etc., must take into account the environmental factor. Ukraine is an active participant in such transformations. In particular, this is envisaged by our country's obligations under the Association Agreement with the EU and a number of ratified international instruments governing the modern inclusive uplift. Adaptation of the best world practice to our realities continues, as well as the inclusion of relevant provisions and benchmarks in national strategic documents.

Key words: structural transformations, investment flows, multiplier effect, green economy, human capital, sustainable development goals, state regulation.

JEL classification: E22, F21, Q56, Q58.

Бычихин Е. В.

научный сотрудник отдела теории экономики и финансов НИФИ
ГУНУ "Академия финансового управления", Киев, Украина

СТРУКТУРНЫЕ ПРЕОБРАЗОВАНИЯ И ИНВЕСТИРОВАНИЕ: КОНТЕКСТ РАЗВИТИЯ "ЗЕЛеной ЭКОНОМИКИ"

Аннотация. *Определено, что в условиях новой реальности в контексте устойчивого развития актуальными становятся вопросы экологии и соответствующей структурной трансформации экономик. Усиление влияния глобальных тенденций побуждает страны мира имплементировать в свои средне- и долгосрочные стратегии положения о переходе к использованию возобновляемых источников энергии. На современном этапе альтернативная энергетика и функционирование систем на принципах "зеленой экономики" являются неотложным требованием времени, в том числе и для Украины, что предусмотрено взятыми обязательствами в соответствии с Соглашением об ассоциации с ЕС и рядом ратифицированных международных документов, регламентирующих инклюзивный подъем. Доказано, что достижение установленных ориентиров должно происходить на всех уровнях за счет государственного регулирования и научно обоснованного развития финансово-экономических, институциональных, организационных и других рычагов. Указанное требует переориентации имеющихся и поиска новых инвестиционных потоков. Сделан вывод, что одной из главных задач является достижение мультипликативного эффекта от таких капиталовложений. Кроме того, необходимы дальнейшая унификация понятийно-терминологического аппарата и индикаторов для избежания асимметрии информации и постоянного мониторинга системных сдвигов.*

Ключевые слова: структурные трансформации, инвестиционные потоки, мультипликативный эффект, "зеленая экономика", человеческий капитал, цели устойчивого развития, государственное регулирование.

Реалізація Цілей сталого розвитку (ЦСР) постає ключовим завданням у сфері організації державного регулювання. Поряд зі сприянням припливу інвестицій, задоволенням попиту шляхом збільшення купівельної спроможності громадян та зміцненню конкурентних переваг вітчизняних товарів і послуг урядову політику слід спрямовувати на інноваційне переформатування структури економіки. Саме в умовах невизначеності своєчасне, раціональне стратегічне планування науково обґрунтованих трансформацій у кожній країні на мега-, макро-, мезо-, мікрорівнях, набуває особливої ваги. Запровадження уніфікованого понятійно-термінологічного апарату є необхідним для вибору

єдиних кількісних характеристик, а також подальшого моніторингу зрушень та контролю досягнення ключових показників. Структурна перебудова у виробництві, споживанні, накопиченні та в інших горизонтах контрактних відносин має відбуватися завдяки мультиплікативному ефекту довгострокових капітальних вкладень, що підтримують стійке національне піднесення.

У глобалізованому світі дедалі більшого значення набувають питання державної підтримки управління змінами у співвідношеннях секторів і галузей. Це пояснюється зростанням взаємопроникного впливу різноманітних комплексів природних, соціальних, економічних, екологічних та інших явищ, які продукують синергійний ефект. Досягнення сукупних позитивних інклюзивних результатів через упровадження довгострокових проектів розвитку залежить від ступеня збалансованості окремих елементів і процесів ринкового простору. Проблеми структурних перетворень досліджували вітчизняні та зарубіжні вчені, представники фахової спільноти та відомі політики, серед яких О. Г. Білорус, Д. Белл, Дж. Боутон, Дж. Бредфорд, С. С. Гасанов, В. М. Геєць, А. А. Гриценко, К. Дервіш, Г. Джеймс, Т. І. Єфименко, Е. М. Лібанова, М. Тетчер, Дж. Фокс та ін. [1–12]. Таким чином, набутий практичний і теоретичний досвід дає можливість акцентувати увагу на вірогідних наслідках динамічних модифікацій внутрішніх складових суспільного устрою в результаті їх пристосування до зовнішнього середовища [4]. Подібні тенденції проявляються в контексті зростання ролі капіталізації нематеріальних, гуманітарних факторів у розбудові соціальної держави та досягненні ЦСР на тлі подолання суперечностей між людиною і природою з таких ключових питань [10], як, наприклад, ресурсні обмеження, необхідність поліпшення стану навколишнього середовища.

Метою статті є обґрунтування необхідних змін в інвестиційній діяльності країни, зокрема через упровадження принципів “зеленої економіки” в секторальному розрізі, що зумовить структурні зрушення під час відповідних перетворень національного господарства.

Взаємозв’язки й взаємозалежності між окремими частинами, секторами, галузями народного господарства відображаються у параметрах їх гармонічної структурної співмірності¹. Як правило, повільні темпи позитивних інноваційних трансформацій таких співвідношень стримують зусилля урядів стосовно:

- подолання макроекономічної нестабільності, диспаритетів на товарному та грошовому ринках;
- обмеження високого рівня інфляції, диспропорцій на ринку людських ресурсів, швидкого перетікання капіталу з галузі в галузь;
- удосконалення показників платіжного балансу [7].

Зазначене створює перепони для подальших програмних змін. Наприклад, порушується раціональний розподіл економічних ресурсів між накопиченням і споживанням, що є умовою сталого розвитку.

¹ Структура – це сукупність та взаємодія стійких зовнішніх та внутрішніх складових певного об’єкта, що забезпечує його цілісність, тобто збереження притаманних властивостей у будь-якому турбулентному середовищі [13].

Актуальна перебудова в державному регулюванні має враховувати загальні інтереси суспільства. Міжнародні організації, зокрема фінансові, є інституціями, котрі втілюють функції забезпечення співпраці глобальних та регіональних суб'єктів у вирішенні нагальних проблем. Формування все-світнього соціально-економічного простору охоплює всі країни, внутрішні характеристики яких у зв'язку з цим змінюються. Подібні процеси суперечливі та конфліктні. Їх динаміка віддзеркалює порушення статичності та досягнутого балансу, але разом із тим є переходом до нового стану рівноваги. Будь-який рух одночасно являє собою порушення і відновлення відповідних пропорцій, маючи статичні й динамічні ознаки. Трансформація навіть зі статичними показниками передбачає певні коливання. Відомі певні параметри відхилень, які не спричиняють загрози стабільному процесу, а є такі, що несуть небезпеку. Визначити їх необхідно для того, щоб знайти міру безпечності змін [4].

Державне регулювання структурного переформатування економіки передбачає вибір цілей та характеру перетворень, окреслення комплексу заходів щодо підтримки піднесення тих елементів системи, які забезпечують зростання. Ринкові й адміністративні інструменти формують стимулюючий вплив на розширення обсягів інвестицій, виробництва та перебудову структури національного господарства. Секторальні співвідношення за видами діяльності відображають узагальнені характеристики якісного рівня розвитку системи в цілому. Наприклад, орієнтація аграрних підприємств на вирощування лише рентабельних культур не сприяє збалансованому постачанню на ринок різноманітних харчових товарів. Зменшення обсягів виробництва низькоприбуткової продукції спричиняє необхідність її імпортування, що впливає на кінцеві ціни й породжує чергову переорієнтацію інвестиційних потоків на більш дохідні товари. В ЄС, наприклад, зазначені несприятливі зсуви компенсуються за рахунок державної підтримки, квотування тощо. Останнє впливає на країни-експортери, у тому числі на Україну, у вигляді обмежень на постачання до Євросоюзу певних номенклатурних позицій [14]. Це також зумовлює гальмування інвестиційної активності, зменшення фінансування капіталовкладень у фактори економічного піднесення, стримуючи мультиплікативні ефекти, зокрема в довгострокових проектах державного, приватного секторів народного господарства, включаючи їхній партнерський вимір.

Підвищення ступеня нераціональної експлуатації надр і поживавлення торгівлі на фоні уповільнення випуску продукції переробної промисловості в економіці України може призвести до загрозливих змін структурних галузевих пропорцій. Подібні тенденції, як правило, супроводжуються домінуванням енергоємних, матеріаломістких виробництв, що цілком залежать від імпорту паливно-енергетичних ресурсів. Небажані зсуви періодично можуть відбуватися під впливом таких чинників: кон'юнктурної перебудови на світових ринках традиційної експортної продукції України, споживчого попиту, низького рівня інвестиційної активності. Взагалі на сучасному етапі динаміка трансформації структур транзитивних національних господарств відстає від економічних систем розвинутих країн, де спостерігається нарощування

частки високотехнологічних виробництв обробної промисловості, телекомунікаційних, фінансових і бізнесових послуг, а також соціально орієнтованих видів ринкової діяльності. Випереджальний розвиток наукоємних, інноваційних галузей відбувається на тлі фокусування управлінських дій не тільки на прибутковості у процесах виробництва або надання послуг. Зокрема, йдеться про обов'язковий розгляд будь-якого об'єкта регулювання крізь призму впливу на довкілля. Окремі країни покривають свої потреби в електроенергії з відновлюваних джерел та не прагнуть до подальшого збільшення відповідних потужностей з використанням сировини у вигляді вугілля, нафти, газу тощо.

Як відомо, останніми роками структурні зміни в нашій державі були недостатніми і становили, скоріше, інструмент стабілізації ситуації, не маючи спрямованості на проведення радикальних реформ. Однак у питаннях розбудови відтворюваних джерел енергії наша держава вочевидь переймає найкращий зарубіжний досвід. Хоча, попри відносно високу динаміку заміщення традиційних технологій виробництва електроенергії та тепла на такі, що засновані на використанні альтернативних природних ресурсів, Україна істотно відстає від розвинутих країн при порівнянні показників загальних обсягів “зеленої економіки” [15]. При цьому орієнтування на короткострокову перспективу та кон'юнктурний характер трансформацій, що стимулюють піднесення тих секторів, де отримання вигід є негайним, лише посилює негативні довгострокові тенденції. Зазначене свідчить про необхідність проведення дієвої структурної політики, у тому числі співмірного розподілу обсягів інвестиційних потоків згідно з найкращою європейською практикою та наявними загальними трендами [16–18]. Структурна політика в країнах із ринковою економікою здійснюється урядами через [19]:

- обґрунтування основної секторальної будови відповідно до тенденцій світового зростання;
- реалізацію стратегії піднесення, яка ґрунтується на ключових сферах, від яких залежать розвиток технології, динаміка в інших галузях тощо;
- інвестування в масштабах усієї економіки найважливіших проєктів;
- підтримку інноваційної діяльності, фундаментальних та прикладних наукових досліджень, а також упровадження їх досягнень у виробництво тощо.

Основним напрямом структурної політики держави є нарощування конкурентних переваг національного господарства країни через досягнення взаємопов'язаних цілей, зокрема: сприяння підвищенню конкурентоспроможності вітчизняних виробників товарів і послуг на внутрішньому й світовому ринках зі збільшенням частки сфери послуг та галузей, що виробляють продукцію з високим ступенем переробки, виправлення накопичених структурних деформацій, реструктуризація збиткових секторів, вирішення проблем монопрофільних міст. Реформи впроваджуються через державне регулювання національного господарства. Уряди змінюють середовище, в якому діють ринкові суб'єкти, і пристосовуючись до таких перебудов, стейкхолдери координують свою поведінку та очікування майбутнього. Таким чином, *структурна політика – це система заходів, спрямованих на формування необхід-*

них загальнодержавних, внутрішньогалузевих, міжгалузевих і регіональних пропорцій. Мета структурної політики полягає в забезпеченні збалансованого піднесення, технічного вдосконалення виробництва на основі використання досягнень науки і техніки, соціального захисту населення та зростання його добробуту.

Трансформація співвідношень секторів та галузей економіки, а також інвестиційних потоків, згідно з узятими зобов'язаннями в рамках приєднання до ЦСР [20], можлива через стратегічне використання сконцентрованих важелів впливу. Для України пріоритетною є реалізація Угоди про асоціацію між Україною та ЄС [14] як такої, що вміщує в собі всі таргети ЦСР. Вкрай важливе використання розгалуженого механізму впливу держави на пропорції в економіці, що дасть змогу здійснити обрану структурну політику. У складі цього механізму варто розрізняти дві підсистеми підойм та інструментів прямого й непрямого впливу. Основу першої підсистеми прямо, а другої опосередковано на сучасному етапі становить програмно-цільовий підхід, з яким пов'язані державні інвестиції, замовлення, пільги й преференції. Головним засобом реалізації урядової структурної політики є безпосереднє інвестування в об'єкти, котрі надають таку продукцію (послуги), виробництво і споживання яких сприятливо позначається на процесі перетворення структури економіки.

Дієвим інструментом реалізації активної структурної політики постають закупівлі продукції для державних потреб. Цілеспрямоване розміщення замовлень урядів на певні види продукції, наприклад, виготовленої з екологічних матеріалів, та послуг дає змогу не тільки задовольняти в них потреби суспільства і тим самим запобігати виникненню диспропорцій, а й впливати на встановлення між підприємствами нових господарських зв'язків. Це, у свою чергу, сприятиме утворенню великих виробничих комплексів і кластерів технологічних нововведень. Їх поява згодом зумовить становлення нових секторів економіки. Окреслений процес на сьогодні невідокремлюваний від екологічного фактора, тому формування структурної політики в межах стратегічного планування має здійснюватися поетапно в певній послідовності [3; 21]:

- цілепокладання, обрання прийнятної стратегії;
- скринінг;
- формування стратегічних альтернатив, обґрунтування вибору, встановлення пріоритетів;
- визначення шляхів і засобів реалізації стратегії, розроблення програми заходів із відповідними процедурами коригування;
- формування системи управління, механізму реалізації, моніторингу намічених планів і досягнутих результатів;
- планування конкретних дій урядових структур і органів державного управління в межах наявних ієрархій та мереж.

Як вказано в Національній доповіді [20], конкретні пропорції слід регулювати в процесі стратегічного планування структурних зрушень із урахуванням довгострокових національних інтересів та добровільно взятих наднаціональних зобов'язань. Інноваційна, “зелена економіка” за обмеженості ресурсів та глобальної конкуренції має шанси на успіх лише при збалансова-

ному застосуванні нових технологій та альтернативних джерел сировини [20]. У міжнародному документі ООН з довідки наведено найбільш обґрунтовану термінологічну форму поняття: “зеленою” вважається така економіка, що сприяє покращанню добробуту людей і зміцненню соціальної справедливості за одночасного істотного зниження ризиків для навколишнього середовища та дефіциту екологічних ресурсів [22; 23]. При цьому передбачено цільове спрямування коштів у проекти боротьби зі зміною клімату, а також у такі, що сприяють енергоефективності.

Потрібне вивчення досвіду країн ЄС із проведення структурного, зокрема екологічного, регулювання, метою якого є досягнення економічної, соціальної та територіальної солідарності, переважно шляхом стимулювання зростання та зайнятості в регіонах, де показники розвитку нижчі. Безперечно, структурна політика ЄС доповнює національну й територіальну. Вона пов’язана з поточною ситуацією, тобто з відповідними коливаннями, зумовленими зовнішніми та внутрішніми чинниками. Європейське структурне регулювання має низку практичних наслідків: сприяє створенню робочих місць, підвищує рівень життя у країнах та регіонах, при цьому паралельно забезпечуючи “озеленення” народного господарства. Також наслідком вказаної політики є розширення інвестиційної діяльності малих і середніх підприємств. Успіх регіональних інноваційних перетворень супроводжується тісними відносинами між приватним сектором і науково-дослідними інституціями, що розробляють нові екологічні продукти й виробничі процеси, а також пов’язаний із трансфером технологій у рамках діяльності мультинаціональних корпорацій та їх виробничо-збутових ланцюгів. Крім того, важливими наднаціональними лідерами в цій сфері є міжнародні фінансові інституції (МФІ), які поширюють передовий досвід та вкладають кошти в проекти з очищення навколишнього середовища, поліпшення екологічних освітніх і професійних кваліфікаційних стандартів, розвитку людського капіталу тощо.

Стійке економічне піднесення передбачає постійну своєчасну структурну модернізацію національного господарства, покращання умов для ведення бізнесу тощо. Одна з проблем, що потребує вирішення, – підвищення конкурентоспроможності використання та продуктивності природних ресурсів. З цією метою визначені пріоритетні дії щодо поширення відновлювальної енергетики, забезпечення енергоефективності й енергозбереження потребують негайного аудиту та подальшого прискорення. Це стосується збільшення частки енергоносіїв, вироблених з альтернативних джерел, створення умов для зменшення споживання ресурсів, упровадження інноваційних технологій; стимулювання здійснення заходів щодо поліпшення енергоефективності та ощадного надрокористування, зростання рівня життя громадян у результаті мінімізації комунальних витрат, раціонального використання коштів державного та місцевих бюджетів. “Зелена економіка” повинна постати практичним механізмом реалізації стратегії сталого розвитку та передбачає зменшення факторів негативного впливу на довкілля через формування нових галузей та “озеленення” вже наявних, трансформацію системи обліку та податків із урахуванням цінності природного капіталу, справедливий розподіл природ-

них багатств тощо [24; 25]. В Україні імплементація наведених концептуальних положень та реалізація кінцевої мети супроводжуватимуться високою динамікою інвестиційних процесів. Має бути досягнутий випереджальний приплив капіталовкладень у “зелену економіку”, в тому числі за рахунок розбудови партнерських відносин на всіх рівнях влади в умовах децентралізації.

Концепція “зеленої економіки” потребує наукового опрацювання в національному масштабі, а також належних змін відповідно до найкращої світової практики. Зокрема, згідно з рішеннями Енергетичного співтовариства, його учасники, включаючи Україну, визнають свої зобов’язання щодо реалізації ключових європейських Директив [26–28]. Передумови для екологізації національних господарств уже імплементовано в низку міжнародних та вітчизняних нормативно-правових актів [29–31]. На національному рівні саме держава відіграє головну роль у здійсненні трансформацій такого роду. Від її нормотворчої та інформаційної політики залежить рівень обізнаності громадян щодо сутності, принципів та завдань сталого розвитку на основі концепції “зеленої економіки”.

Формування “зеленої економіки” невід’ємне від вжиття заходів державної екологічної політики, що відповідають ЦСР [20], зокрема: належного моніторингу стану екосистеми; розроблення й дотримання державних стандартів щодо екологічно прийняттого стану довкілля; сприяння проведенню “зелених” науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт і впровадженню їхніх результатів у виробництво; нарощення обсягів державного фінансування на соціально-екологічні проекти; перепрофілювання підприємств із метою збільшення випуску екологічно чистої продукції; державної підтримки престижу екобізнесів; забезпечення відповідних передумов для поглиблення екокультури громадян та відповідальності власників виробництв. Вказані фактори потребують термінового реагування з боку влади. Як зазначалося, йдеться про ціннісні орієнтири розвитку, котрі набувають дедалі більшої ваги поряд із традиційними цілями економічної діяльності, пов’язаними з максимізацією прибутків. В умовах лімітованих ресурсних позицій швидкість зростання організаційної та виробничої продуктивності, підвищення вартості, прирощення цінності активів економічних агентів, повернення інвестицій насамперед залежать від ступеня мультиплікативної результативності їх капіталізації. У просторі різноманітних складових відтворювальних процесів необхідно забезпечити випереджальну динаміку соціального потенціалу, оскільки основна мета його нарощування – удосконалення людського капіталу та організації виробництва, накопичення інновацій, освоєння нових технологій.

Варто послідовно звертати увагу на діяльність держави щодо трансформації національного господарства в напрямі створення простору “зеленої економіки”. Зокрема, це стосується заміни традиційних джерел енергії на більш екологічні. Нормативно-правова база розбудови альтернативної енергетики в Україні складається зі значної кількості нормативних актів про види палива, а також стимули до їх заміщення; про енергозбереження та заходи з його стимулювання; про інвестиційні можливості, забезпечення прав та за-

конних інтересів стейкхолдерів при проведенні енергомодернізації; про сприяння виробництву й використанню біологічних видів ресурсів тощо¹.

Незважаючи на активізацію національної регулятивної політики вітчизняна економіка є однією з найменш енергоефективних у світі. З початку ХХІ ст. у розвинутих країнах спостерігалася тенденція скорочення споживання енергоресурсів. Однак в Україні рівень енергоефективності через використання застарілої технічної бази в ЖКГ та інших галузях, недостатність інвестицій для їх модернізації, стимулів для споживачів з енергозбереження, відсутність належного контролю за застосуванням ресурсів є доволі низьким.

Відношення загального обсягу використаних енергоресурсів до ВВП за певний період визначає енергоемність ВВП. За допомогою цього показника прийнято вимірювати, наскільки ефективна й конкурентоспроможна енергетична політика. Енергоемність ВВП у нашій країні в 1990–1991 рр. становила 0,895–0,888 кг нафтового еквіваленту (н. е.) [24, 32]. У світі цей показник був у середньому в 2,5 раза менший та дорівнював 0,370–0,350 кг н. е. На відміну від розвинутих економік (0,295 кг н. е.), в Україні цей індикатор збільшувався – 0,923 й 0,919 кг н. е. у 1996 та 1997 рр. відповідно. Ситуація покращилася у 2010 р., коли енергоемність досягла 0,390 кг н. е., наблизившись до середнього міжнародного рівня (0,190 кг н. е.). На 2017 р. цей показник в Україні залишався другим за енергоемністю ВВП за ПКС (2005 р.) у світі зі значенням 0,318 кг н. е. Подібний рівень також мали Іран, Тайвань, Південна Африка, Казахстан й Узбекистан. До групи найефективніших із цієї точки зору країн належать Іспанія, Єгипет, Індонезія, Великобританія та Колумбія.

Розглянувши ситуацію в найбільш розвинутих країнах Європейського Союзу та ОЕСР, можна зробити висновок, що навіть у 1991 р. їхня енергоемність була нижчою, ніж нині в Україні. Хоча в нашій державі за останні кілька років через певні об'єктивні причини, що призвели до зменшення спожи-

¹ Див.: Закон України “Про енергозбереження” від 01.07.1994 № 74/94-ВР; Закон України “Про альтернативні види палива” від 14.01.2000 №1391-XIV; Закон України “Про альтернативні джерела енергії” від 20.02.2003 № 555-IV; Закон України “Про внесення змін до деяких законів України щодо сприяння виробництву та використанню біологічних видів палива” від 21.05.2009 № 1391-VI; Закон України “Про запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації” від 09.04.2015 № 327-VIII; Закон України “Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо запровадження нових інвестиційних можливостей, гарантування прав та законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності для проведення масштабної енергомодернізації” від 09.04.2015 № 328-VIII; постанова Кабінету Міністрів України “Деякі питання використання коштів у сфері енергоефективності та енергозбереження” від 17.10.2011 № 1056; постанова Кабінету Міністрів України “Про затвердження технічних регламентів щодо енергетичного маркування” від 07.08.2013 № 702; постанова Кабінету Міністрів України “Про стимулювання заміщення природного газу у сфері теплопостачання” від 09.07.2014 № 293; постанова Кабінету Міністрів України “Про стимулювання заміщення природного газу під час виробництва теплової енергії для установ та організацій, що фінансуються з державного і місцевих бюджетів” від 10.09.2014 № 453.

вання енергоносіїв, енергоемність скоротилася. Важливим етапом стала імплементація затвердженої Кабінетом Міністрів України в 2017 р. Енергетичної стратегії на період до 2035 року, де головну роль відведено енергоефективності та раціоналізації споживання ресурсів [33]. Ключовим індикатором успішності реформи енергосектору визнано саме енергоемність ВВП – у перспективі передбачається зменшення цього показника вдвічі.

Спостерігаються позитивні результати й у розвитку відновлювальної енергетики, попри недосконалість згаданих нормативних актів. На це вказує приплив іноземних інвестицій у сонячну, вітрову, гідро- та біоенергетику нашої держави [34; 35].

Для забезпечення поступального, сталого розвитку України важливою є подальша імплементація положень концепції “зеленої економіки”. Доцільно залучати наукові, фахові кола та використовувати досвід і напрацювання МФІ, постійно здійснювати моніторинг, а в разі необхідності оперативно доповнювати й коригувати схвалені індикатори і понятійно-термінологічний апарат для уніфікованої порівняльності, а також уникнення асиметрії інформації. На особливу увагу заслуговують питання забезпечення зіставності баз даних (про їх важливість наголошується в ЄС, а також рекомендаціях міжнародних організацій).

В умовах невизначеності виважені трансформації постають головними завданнями державного регулювання на всіх рівнях. Уряди планують вмонтовувати питання екології у плани і стратегії дій на середньо- та довгостроковий період. Залучення капіталовкладень має корелювати з передбаченими перетвореннями і розглядатися крізь призму екологічності. Беручи до уваги реформу децентралізації, а також активність об’єднаних територіальних громад та сприяння їхньому розвитку з боку МФІ, необхідно вдосконалювати відповідну інституціональну базу з наданням місцевим органам влади повноважень щодо прийняття й реалізації інвестиційних рішень, у тому числі з урахуванням принципів “зеленої економіки”.

Процеси інвестування структурних трансформацій у виробництві, споживанні, накопиченні повинні враховувати крім наведеного інноваційну складову та забезпечувати довгостроковий мультиплікативний ефект і відтворення ресурсів, а також людського капіталу. Значення структурних реформ для модернізації української економіки полягає в тому, що їхні результати покликані забезпечити конкурентоспроможність національних економічних агентів в умовах випереджального розвитку. Тому видається вкрай важливим послідовно впроваджувати засади “зеленої економіки”, охоплюючи її принципами всі сектори та галузі національного господарства України загалом та в регіональному вимірі зокрема. Важливо, з огляду на нинішні умови макроекономічної динаміки, рухатися в напрямі поліпшення базових структурних параметрів, використовуючи загальноекономічні, інституційні, управлінські методи впливу на окремі види економічної діяльності. Це й становитиме структурну політику нового етапу піднесення вітчизняної економіки, загальною стратегічною метою якої повинна стати протидія сировинній спрямованості та подальша екологізація.

Список використаних джерел

1. Білорус О. Г. Гіперфінансіалізація світової економіки та її глобальні проблеми й наслідки. *Фінанси України*. 2014. № 10. С. 24–31.
2. Bell D. The Winding Passage: Sociological Essays and Journeys 1960–1980. New Brunswick, 1991.
3. Boughton J. M., Bradford Jr. C. I. Global Governance: New Players, New Rules. Why the 20th-century model needs a makeover. *Finance & Development*. 2007. December. P. 10–14.
4. Гасанов С. С. Структурні трансформації економіки і державні фінанси: проблеми методології, теорії, економічної політики / ДННУ “Акад. фін. управління”. Київ, 2012. 352 с.
5. Гейць В. М., Гриценко А. А. Вихід з кризи. *Економіка України*. 2013. № 6 (611). С. 13–15.
6. Гриценко А. А. Реконструктивний економічний розвиток – нова парадигма для України. *Реконструктивний економічний розвиток: основні напрями, ефективність і соціальна справедливість* / за ред. В. М. Гейця, А. А. Гриценка ; НАН України, ДУ “Інститут екон. та прогнозув. НАН України”. Київ, 2016. 240 с.
7. Dervis K. Convergence, Interdependence, and Divergence. *Finance & Development*. 2012. September. P. 10–14.
8. James H. Bretton Woods to Brexit. *Finance & Development*. 2017. September. P. 5–9.
9. Актуальні проблеми фінансового управління: глобальні тенденції і національна практика / за ред. Т. І. Єфименко ; ДННУ “Акад. фін. управління”. Київ, 2018. 496 с.
10. Людський розвиток в Україні: інституційне підґрунтя соціальної відповідальності: кол. моногр. / за ред. Е. М. Лібанової ; Ін-т демографії та соціальних досліджень імені М. В. Птухи НАН України. Київ, 2017. 368 с.
11. Thatcher M. Statecraft: Strategies for a Changing World. London : Harper Collins, 2011. 512 p.
12. U.S. trade policy – time to start over : report by J. Faux / Economic policy institute. Washington D.C., 2016.
13. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ ; Ірпінь : ВТФ “Перун”, 2005. 1728 с.
14. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
15. Приріст потужності відновлюваної енергетики за видами генерації / Українська асоціація відновлювальної енергетики. URL: <http://uare.com.ua/dinamika-rozvitku-sektoru.html>.
16. OECD G20 Policy Paper on Economic Resilience and Structural Policies / OECD. 2016. November 14. URL: <http://www.g20.utoronto.ca/2017/2017-Germany-G20-policy-paper.pdf>.
17. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community (2007/C 306/01). URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT>.
18. High technology and medium-high technology industries main drivers of EU-27's industrial growth. *Statistics in focus*. 2013. № 1. URL: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5585612/KS-SF-13-001-EN.PDF/f68ec994-79d3-43f2-a7a9-787b73fdfe7e>.
19. Модернізація суспільного сектору економіки в умовах глобальних змін : монографія / А. Ф. Мельник, Г. Л. Монастирський, Т. Л. Желюк та ін. ; за заг. наук. ред. А. Ф. Мельник. Тернопіль : Економічна думка, 2009. 528 с.
20. Цілі сталого розвитку: Україна : нац. доповідь / Міністерство економічного розвитку і торгівлі. 2017. URL: <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholitia/tsili-staloho-rozvytku>.

21. Росоха В. В., Газуда Л. М. Особливості планування в системі маркетингового менеджменту. *Науковий вісник Ужгородського університету. Сер.: Економіка*. 2013. Вип. 2 (39), ч. 1. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16387/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%D0%9F%D0%9B%D0%90%D0%9D%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%D0%92%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%86.pdf>.
22. Green Industrial Policy: Concept, Policies, Country Experiences / United Nations Environment. 2017. URL: <https://www.unenvironment.org/resources/report/green-industrial-policy-concept-policies-country-experiences>.
23. Presentation Green Economy Initiative / United Nations Environment. URL: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/timber/meetings/07-unepeaton.pdf>.
24. Бичихін Є. В. Концептуальні засади інституційного забезпечення розвитку “зеленої економіки” в Україні. *Наукові праці НДФІ*. 2018. № 4. С. 30–46.
25. The Future We Want – Final Document. United Nations Conference on Sustainable Development, Rio + 20. 2012. June. URL: <https://rio20.un.org/rio20/documents>.
26. Доповідь про зелену трансформацію в Україні / Міністерство економічного розвитку і торгівлі України. 2016. URL: http://www.uinte.kiev.ua/images/files/monografii/GreenTransformation_UA_Web.pdf.
27. Директива 2006/32/ЄС щодо енергетичної ефективності кінцевого використання енергії та енергетичних послуг. URL: http://saee.gov.ua/documents/dyrektyva_2006_32.doc.
28. Директива 2010/31/ЄС щодо енергоефективності в будівлях. URL: http://saee.gov.ua/documents/dyrektyva_2010_31.doc.
29. Про охорону навколишнього природного середовища : закон України від 26.06.1991 № 1264-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12>.
30. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : закон України від 21.12.2010 № 2818-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17>.
31. Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року / UNDP Україна. 2018. 11 трав. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html>.
32. Підготовка рекомендацій з оптимізації державної політики з зеленої модернізації економіки / Інститут зеленої економіки. URL: <http://green-economics.org.ua/pidgotovka-rekomendacij-z-optimizaci%D1%97-derzhavno%D1%97-politiki-z-zeleno%D1%97-modernizaci%D1%97-ekonomiki/>.
33. Global Energy Statistical Yearbook 2019 / Enerdata. URL: <https://yearbook.enerdata.net/>.
34. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність” : розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 № 605-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80>.
35. Project Summary Documents / European Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/project-summary-documents.html?1=1&filterCountry=Ukraine>.

References

1. Bilorus, O. H. (2014). The hyperfinancialisation of the world economy, its global problems and consequences. *Finance of Ukraine*, 10, 24–31 [in Ukrainian].
2. Bell, D. (1991). *The Winding Passage: Sociological Essays and Journeys 1960–1980*. New Brunswick.

3. Boughton, J. M., Bradford, Jr. C. I. (2007). Global Governance: New Players, New Rules. Why the 20th-century model needs a makeover. *Finance & Development*, December, 10–14.
4. Gasanov, S. S. (2012). *Structural transformations of the economy and public finances: problems of methodology, theory, economic policy*. Kyiv: DNNU "Akademiia finansovoho upravlinnia" [in Ukrainian].
5. Heiets, V. M., Hrytsenko, A. A. (2013). The way out from a crisis. *Economy of Ukraine*, 6 (611), 13–15 [in Ukrainian].
6. Hrytsenko, A. A. (2016). Reconstructive economic development is a new paradigm for Ukraine. In V. M. Heiets, A. A. Hrytsenko (Eds.). *Reconstructive economic development: key areas, efficiency and social justice*. Kyiv: NAN Ukrainy, DU "Instytut ekonomiky ta prohnouzuвання NAN Ukrainy" [in Ukrainian].
7. Dervis, K. (2012). Convergence, Interdependence, and Divergence. *Finance & Development*, September, 10–14.
8. James, H. (2017). Bretton Woods to Brexit. *Finance & Development*, September, 5–9.
9. Iefymenko, T. I. (Ed.). (2018). *Topical issues in financial management: global trends and national practice*. Kyiv: DNNU "Akademiia finansovoho upravlinnia" [in Ukrainian].
10. Libanova, E. M. (Ed.). (2017). *Human development in Ukraine: the institutional basis of social responsibility*. Kyiv: Instytut demohrafii ta sotsialnykh doslidzhen imeni M. V. Ptukhy NAN Ukrainy [in Ukrainian].
11. Thatcher, M. (2011). *Statecraft: Strategies for a Changing World*. London: Harper Collins.
12. Faux, J. (2016). *U.S. trade policy – time to start over: report*. Washington D.C.: Economic policy institute.
13. Busel, V. T. (Ed.). (2005). *Large dictionary of the modern Ukrainian language*. Kyiv, Irpin: VTF "Perun" [in Ukrainian].
14. EU, Ukraine. (2014). *Association agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European atomic energy community and its member states, of the other part*. Retrieved from http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].
15. Ukrainian Association of Renewable Energy. (n. d.). *RES installed capacity growth*. Retrieved from <http://uare.com.ua/dinamika-rozvitku-sektoru.html> [in Ukrainian].
16. OECD. (2016, November 14). *OECD G20 Policy Paper on Economic Resilience and Structural Policies*. Retrieved from <http://www.g20.utoronto.ca/2017/2017-Germany-G20-policy-paper.pdf>.
17. Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community. (2007). *Official Journal of the European Union*, C 306/01. Retrieved from <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A12007L%2FTXT>.
18. High technology and medium-high technology industries main drivers of EU-27's industrial growth. (2013). *Statistics in focus*, 1. Retrieved from <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3433488/5585612/KS-SF-13-001-EN.PDF/f68ec994-79d3-43f2-a7a9-787b73fdfe7e>.
19. Melnyk, A. F. (Ed.). (2009). *Modernization of the public sector in the context of global change*. Ternopil: Ekonomichna dumka [in Ukrainian].
20. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. (2017). *Sustainable Development Goals: Ukraine*. Retrieved from <http://www.un.org.ua/ua/tsili-rozvytku-tysiacholittia/tsili-staloho-rozvytku> [in Ukrainian].
21. Rosokha, V. V., Hazuda, L. M. (2013). Features of planning in the system of marketing management. *Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series "Economics"*, Vol. 2 (39), Iss. 1. Retrieved from <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/16387/1/%D0%9E%D0%A1%D0%9E%D0%91%D0%9B%D0%98%D0%92%D0%9E%D0%A1%D0%A2%D0%86%20%D0%9F%D0%9B%D0%90%D0%9D%D0%A3%D0%92%D0%90%D0%9D%D0%9D%D0%AF%20%D0%92%20%D0%A1%D0%98%D0%A1%D0%A2%D0%95%D0%9C%D0%86.pdf> [in Ukrainian].

22. United Nations Environment. (2017). *Green Industrial Policy: Concept, Policies, Country Experiences*. Retrieved from <https://www.unenvironment.org/resources/report/green-industrial-policy-concept-policies-country-experiences>.
23. United Nations Environment. (n. d.). *Presentation Green Economy Initiative*. Retrieved from <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/timber/meetings/07-unep-eaton.pdf>.
24. Bychukhin, Ye. V. (2018). Conceptual basis of institutional provision for the development of "green economy" in Ukraine. *RFI Scientific Papers*, 4, 30–46 [in Ukrainian].
25. United Nations. (2012, June). *The Future We Want – Final Document. United Nations Conference on Sustainable Development, Rio + 20*. Retrieved from <https://rio20.un.org/rio20/documents>.
26. Ministry of Economic Development and Trade of Ukraine. (2016). *Report on green transformation in Ukraine*. Retrieved from http://www.uinei.kiev.ua/images/files/monografii/GreenTransformation_UA_Web.pdf [in Ukrainian].
27. The European Parliament and the Council of the European Union. (2006). *Directive 2006/32/EC of the European Parliament and of the Council of 5 April 2006 on energy end-use efficiency and energy services and repealing Council Directive 93/76/EEC*. Retrieved from http://sae.gov.ua/documents/dyrektyva_2006_32.doc [in Ukrainian].
28. The European Parliament and the Council of the European Union. (2010). *Directive 2010/31/EU of the European Parliament and of the Council of 19 May 2010 on the energy performance of buildings*. Retrieved from http://sae.gov.ua/documents/dyrektyva_2010_31.doc [in Ukrainian].
29. Verkhovna Rada of Ukraine. (1991). *About the protection of the environment* (Act No. 1264-XII, June 26). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1264-12> [in Ukrainian].
30. Verkhovna Rada of Ukraine. (2010). *On the Main principles (strategy) of the national environmental policy of Ukraine for the period until the year 2020* (Act No. 2818-VI, December 21). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2818-17> [in Ukrainian].
31. UNDP Ukraine. (2018, May 11). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. Retrieved from <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/the-2030-agenda-for-sustainable-development.html> [in Ukrainian].
32. Institute of Green Economics. (2016). *Preparation of recommendations for optimization of state policy on green modernization of the economy*. Retrieved from <http://green-economics.org.ua/pidgotovka-rekomendacij-z-optimizaci%D1%97-derzhavno%D1%97-politiki-z-zeleno%D1%97-modernizaci%D1%97-ekonomiki/> [in Ukrainian].
33. Enerdata. (2019). *Global Energy Statistical Yearbook 2019*. Retrieved from <https://yearbook.enerdata.net/>.
34. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2017). *On approval of the Energy Strategy of Ukraine for the period up to 2035 "Security, energy efficiency, competitiveness"* (Decree No. 605-p, August 18). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80> [in Ukrainian].
35. European Bank for Reconstruction and Development. (n. d.). *Project Summary Documents*. Retrieved from <https://www.ebrd.com/work-with-us/project-finance/project-summary-documents.html?1=1&filterCountry=Ukraine>.